

Frontfagsmodellene og meklingsinstituttene

Kristine Nergaard
Kristin Alsos

Fafo-seminar
11. mai 2017

Bakgrunn

1970/80-tallet:

Sammenbrudd av de sentraliserte forhandlingene.

Etterfulgt av forbundsvise forhandlinger, høy lønnsvekst og lønnsglidning.

1980/90-tallet:

Reviderte modeller ble etablert

Ny enighet i form av samarbeidsavtaler

Danmark: Fælleserklæringen av 1987

Sverige: Rehnbergkommisjonen og
Stabiliseringsavtalet i 1990 til 1993

Norge: Solidaritetsalternativet i 1992

 Horisontal og vertikal koordinering, ansvarlige
parter og økonomiske modeller

Koordineringsutfordringene

- Vertikal koordinering:
 - Lønnsdannelsen må ikke bli for høy (sentrale og lokale lønnstillegg)
- Horizontal koordinering:
 - Andre grupper og områder må ikke stikke av
 - Koordineringen må omfatte store deler av arbeidslivet

Likhetstrekk mellom modellene

- Hovedorganisasjonene har en koordinerende rolle
- Samarbeid mellom arbeidstaker- og arbeidsgiversiden
- God og omforent lønnsstatistikk
- Felles forståelse av den økonomiske rammen
- Meklingsinstitutt og Arbeidsrett

Forskjeller

- Avtaleperioder og avtalestruktur
- Graden av desentralisering
- Konkurransen mellom organisasjonene
- Statens rolle
- Meklingsinstituttens verktøy

Forhandlingsløp og avtaleperioder

- I Norge har vi forutsigbare forhandlingsløp
 - 2 års avtaler med forhandlinger i mellomoppgjøret
 - Samordnet virkeperiode/utløp
 - Frontfaget alltid først + ettervirkning
- Sverige
 - Avtalenes lengde varierer, og er del av forhandlingene
 - Ikke mellomoppgjør i norsk forstand
 - Ikke har samme praksis for ettervirkning

Forhandlingsløp og avtaleperioder

- Danmark
 - Avtaleperioden varierer, privat og offentlig sektor forhandler ulike år
 - To eller tre år...
 - Ikke mellomoppgjør som i Norge
 - Retningslinjer for oppgjøret avtales av partene i forkant

Grad av desentralisering

- Sterkest desentralisering i Sverige
 - Sifferløse avtaler
 - Ulike garantiordninger/potter finnes i mange områder
- Generelle sentrale tillegg vanlig i Norge
 - Men lokal lønnsdannelse er viktig
- Tillegg i minstelønn mm avtales også i Danmark

Konkurransen mellom organisasjonene

- Norge har konkurrerende forbund og tariffavtaler i både privat og offentlig sektor
 - Kan komplisere forhandlinger og mekling
- I Sverige og Danmark har arbeidstakerorganisasjonene inngått grenseavtaler
 - Ikke direkte konkurrerende forbund/avtaler
 - Forbundene har ulike tariffavtaler i offentlig sektor
 - Økonomisk ramme – ikke innhold – som må tilpasses på tvers

Statens rolle

- Norge og Danmark har tradisjon for statlige inngrep
 - Lønnsnemnd i Norge («spill om nemnd» ikke ukjent)
 - Regjeringsinngrep i Danmark
- Sverige har ingen tradisjon for å avslutte konflikter med statlig inngrep
 - Trusler mot liv og helse må håndteres på annen måte (avtalefestet, nemnd med uttalerett)

Meklingsinstituttenes rolle

- «Fredsmegler og politi» (Stokke 1998)
 - Ulike roller, ulike meklertradisjoner
- De nordiske meklingsinstitusjonene har mange fellestrekk
 - Noenlunde samme type parter og forhandlingsmodell
 - Ulikheter i regelverk og hvilke instrumenter de har til disposisjon